

הקמת ועדה בינמשרדית למיפוי האתגרים והפעולות הנדרשות לצורך שימור ומיפוי בתי עלמין

יהודיים בתפוצות

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ס, לנוכח מצבם של בתי העלמין היהודיים בתפוצות, ולאור החשיבות הרבה שרואה ממשלת ישראל בשמירה על כבוד המת ושמירה על ההיסטוריה היהודית בתפוצות :

א. להקים ועדה בין-משרדית מקצועית בראשות מנכ"ל המשרד לשירותי דת, ובהשתתפות גורמים מקצועיים (נציגי יחידות מקצועיות) מטעם: מזכירות הממשלה, מנכ"ל משרד החוץ, מנכ"ל משרד התפוצות, מנכ"ל המשרד לשיתוף פעולה אזורי, יו"ר ההסתדרות הציונית העולמית ויו"ר הסוכנות היהודית לא"י. תפקידי הוועדה הם:

1. למפות את האתגרים והפעולות הנדרשות מגורמי הממשלה השונים ומגורמים נוספים לשם שימור ומיפוי בתי העלמין היהודיים בתפוצות ובשים לב לסמכויות המדינות הזרות בשטחן נמצאים בתי עלמין אלו, בכפוף לדין שחל באותן מדינות ובתיאום מולן, ככל שיידרש.

2. להכין מתווה המפרט את האופן בו ניתן לתת מענה לפתרון האתגרים והפעולות הנדרשות כאמור בסעיף 1.

ב. הוועדה תביא לאישור הממשלה הבאה את ממצאיה.

דברי הסבר

רקע כללי

על פי נתונים שהוצגו בוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת ביום 16 במאי 2018, קרוב לעשרת אלפים בתי עלמין יהודיים נמצאים כיום במזרח ומרכז אירופה, וכ - 65% מהם בסכנת היעלמות, הרס או בניה מאסיבית. יחד עם זאת גם באירופה וגם במדינות ערב ובמדינות נוספות אין גורם ממשלתי אשר מאגם ואוסף את הנתונים. להלן דוגמאות מהתקופה האחרונה המראים את הדחיפות בטיפול בבעיה :

- 14.5.18 : הרב יצחק שפירא מייסד ארגון ESJF המשמר בתי עלמין יהודי
ים באירופה אומר ב'מעריב' כי במזרח ובמרכז אירופה רוב בתי העלמין עומדים שוממים ונטושים במקרה הטוב, ומנותצים ומרוססים במקרה הפחות טוב.
- 1.7.18 : מגרש ספורט הוקם על שרידי בית העלמין בקז'יימיז' - דולני בפולין.
- 21.9.18 : חולל ציון קברו של האדמו"ר רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה, שנמצא בעיר אוסטרוביץ בדרום-מרכז פולין.
- 10.12.18 : בית העלמין היהודי 'הרליסהיד' שליד שטרסבורג חולל.
- 23.12.18 : במהלך הרחבת תחנת אוטובוס הוצאו עצמות ושלדים מקברים בבית הקברות היהודי שבעיר ויסוקה מזביצק שבצפון מזרח פולין.
- 19.2.19 : ליד שטרסבורג שבצרפת רוססו צלבי קרס על אלפי מצבות.
- 20.2.19 : שני בתי עלמין יהודיים הושחתו סמוך לעיר ורוצלב בדרום מזרח פולין.
- לדעת נציגי ארגונים הפועלים בנושא, מדי יום מתבצעים מעשי השחתה של אתרים אלו, זאת מלבד תהליכים ממוסדים של תכנון ובניה, שימוש חקלאי וסיפוח לבתי קברות סמוכים של דתות אחרות, על חשבון קרקעות בתי עלמין אלו.
- הוועדה הבין-משרדית תמפה את האתגרים השונים, את הפעולות הממשלתיות השונות הנעשות בתחומים אלו כגון פעולות שיעשו במסגרת פרויקט השירות היהודי הגלובלי שמובל על ידי משרד התפוצות, והפעולות הנדרשות מגורמי הממשלה השונים ומגורמים נוספים כדוגמת ההסתדרות הציונית העולמית, לטובת גידורם, הכרתם ושימורם של בתי עלמין אלו, ובכלל כך בהסרת חסמים בנושא תקצוב, תיאום בין משרדי, איגום משאבים, ופעילות שוטפת מול המשרד לשירותי דת, הגורם הממשלתי אשר ירכז את הפעילות בנושא זה, הכל בשים לב לסמכויות המדינות הזרות בשטחן נמצאים בתי עלמין אלו, ובתיאום מולן, ככל שיידרש.
- הוועדה תכין מתווה המפרט את האופן בו ניתן לתת מענה לפתרון האתגרים והפעולות הנדרשות כאמור לעיל.

הוועדה תביא לאישור הממשלה הבאה את המלצותיה.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי

תקציב

לא רלוונטי

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר החוץ תומך בהצעת ההחלטה
שר התפוצות תומך בהצעת ההחלטה
השר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל תומך בהצעת ההחלטה
השר לשיתוף פעולה אזורי תומך בהצעת ההחלטה

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

היועצת המשפטית של המשרד לשירותי דת סבורה כי אין מניעה לאשר את ההחלטה, בהתאם לחוות דעתה המצ"ב.

סיווגים

סיווג ראשי : 03תהליך
תחום פעולה עיקרי : 04ישראל והעם היהודי ;

מוגש על ידי השר לשירותי דת

ו' באדר ב' התשע"ט
13 במרץ 2019

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה

נושא הצעת ההחלטה: הקמת ועדה בינמשרדית למיפוי האתגרים והפעולות הנדרשות לצורך שימור ומיפוי בתי עלמין יהודיים בתפוצות

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

הצעת המחליטים עוסקת בהקמת ועדה בין משרדית אשר תבחן את האתגרים השונים הנוגעים לשימור בתי העלמין היהודיים ברחבי העולם, אשר נמצאים בסכנת היעלמות, הרס או בניה. הוועדה תבחן את האמצעים הדרושים לשימור אותם בתי עלמין, תוך היוועצות ותיאום בין נציגי משרדים שונים. מטרת הוועדה הינה איסוף מידע, תיאום ומיפוי האתגרים והפעולות הנדרשות לצורך השימור והטיפול בבתי העלמין וקברי היהודים בתפוצות.

יש לציין כי מדובר בחליך בחינה ומיפוי בתיאום עם משרדי ממשלה שונים, ובשלב זה הוועדה איננה נדרשת לעמוד בקשר עם רשויות זרות ומדינות זרות. יחד עם זאת, ככל ובמהלך הוועדה יתעורר צורך לקבל מידע מרשויות ואו מדינות זרות, הדבר ייעשה באמצעות משרד החוץ, כפי המקובל, בשים לב לסמכויות המדינות הזרות בשטחן נמצאים בתי עלמין אלו, בכפוף לדין שחל באותן מדינות ובתיאום מולן, ככל שיידרש.

בסוף תהליך הבדיקה, הוועדה תכין מתווה המפרט את האופן בו ניתן לתת מענה לפתרון האתגרים והפעולות הנדרשות כאמור לעיל. הגם שאנו בתקופת ממשלת מעבר, מאחר ובהתאם לדברי ההסבר שהוצגו בפנינו קיימת דחיפות במציאת פתרונות להרס הנעשה בבתי עלמין יהודיים ברחבי העולם, וכן מאחר ומדובר בוועדת בדיקה, מקצועית בין משרדית, איננו רואים מניעה בקבלת החלטת ממשלה בענין הקמת ועדה מסוג זה. ראוי להדגיש כי ממצאי הוועדה יוגשו לממשלה הבאה.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

הצעת ההחלטה מובאת לפתחה של הממשלה לאחר שהכנסת אישרה את חוק התפוזרות הכנסת העשרים, התשע"ט-2018. אנו מצויים בימים בהם מכהנת ממשלה יוצאת ובהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה ולפסיקת בית המשפט העליון, השרים המכהנים בה ומשרדי הממשלה מחויבים בריסון ובאיפוק בכל הנוגע להחלטות המתקבלות, הקצאת משאבים ויוזמות חקיקה.

בענייננו, מדובר בהצעת החלטה שעניינה הקמת ועדה שתאסוף מידע וכן תבחן את האתגרים השונים הנוגעים לשימור בתי העלמין היהודיים ברחבי העולם. נוכח לוחות הזמנים, ומורכבות הסוגיה, נראה שהמלצות הוועדה, ככל שיתקבלו, יקודמו רק לאחר כינון הממשלה הבאה. מהלך של הקמת ועדה אינו כובל את שיקול דעת הממשלה באופן בלתי הפיך, והוא מתחייב בנסיבות העניין נוכח הדחיפות כפי שתוארה לעיל.

מעבר לכך, הצעת ההחלטה עוסקת בתחום בעל חשיבות ציבורית שאינו שנוי במחלוקת. הימנעות מקבלת החלטה זו עלולה לפגוע באינטרס הציבורי ותביא לעיכוב לא מוצדק בתהליך.

הצעת המחליטים תואמה מול משרד המשפטים ואושרה בהיבט של בחירות.

לאור האמור לעיל, נראה כי בנסיבות אלו, אין מניעה לקבלת החלטת הממשלה בעת הזו.

מעבר לאמור, יצויין כי היות ולמשרד התפוצות ישנו מיזם משותף הכולל פעילות התנדבותית של צעירים יהודיים בתפוצות, שצפויה לכלול גם שיקום בתי עלמין יהודיים, ייערך תיאום בין המשרדים על מנת למנוע כפילות.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

עמדת היועץ המשפטי של משרד החוץ: אינו מתנגד להצעה

עמדת היועצת המשפטית של משרד התפוצות: אינה מתנגדת להצעה

עמדת היועץ המשפטי של המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, ושל המשרד לשיתוף פעולה אזורי: אינו מתנגד להצעה

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

היועצת המשפטית של המשרד לשירותי דת סבורה כי אין מניעה לאשר את ההחלטה.

חתימה

תפקיד

שם